

PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W KATOWICACH

Katowice, dn. 19.12.2013r.

RKT-61-17/13/SB

DECYZJA Nr RKT-47/2013

Stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko Prometeusz Kredyty Sp. z o.o. w Kielcach,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

I. Na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, **uznaje się za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę** polegającą na stosowaniu w wzorach umów: „Umowie o pożyczkę gotówkową krótkoterminową” oraz „Umowie o pożyczkę gotówkową krótkoterminową (rolowaną)” postanowienia, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479(45) ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.) w brzmieniu: „*Spory mogące powstać na tle stosowania niniejszej umowy strony zobowiązują się w pierwszej kolejności rozstrzygnąć w sposób polubowny, a w wypadku nie uzyskania porozumienia, strony poddają rozstrzygnięcie sporu sądowi powszechnemu w Kielcach / sądowi właściwemu rzeczowo i miejscowo dla miejsca zamieszkania Pożyczkobiorcy do wyboru Pożyczkodawcy*”, co jest niezgodne z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.**

II. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę polegającą na** naruszaniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej i pełnej informacji poprzez nieumieszczanie w treści Formularza informacyjnego informacji o koszcie usługi dodatkowej, którym w tym przypadku jest koszt ubezpieczenia, co jest niezgodne z art. 14 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2011r. Nr 126, poz. 715 ze zm.) w związku z art. 13 ust. 1 pkt 10 tej ustawy, co jest niezgodne z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 powołanej wyżej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 20 lipca 2013 r.**

III. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, nakłada się na Prometeusz Kredyty Sp. z o.o. w Kielcach **kary pieniężne** z tytułu naruszenia zakazów, o jakich mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie:

- 1) opisanym w punkcie I sentencji niniejszej decyzji w wysokości **1 603 PLN** (słownie: jednego tysiąca sześciuset trzech złotych),
- 2) opisanym w punkcie II sentencji niniejszej decyzji w wysokości **5 610 PLN** (słownie: pięciu tysięcy sześciuset dziesięciu złotych).

IV. Na podstawie art. 77 ust. 1 w związku z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz na podstawie art. 263 § 1 i art. 264 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeksu postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 267) w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów obciąża się Prometeusz Kredyty Sp. z o.o. w Kielcach, kosztami opisanego na wstępie postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz zobowiązuje się tego Przedsiębiorcę do zwrotu Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kosztów postępowania w kwocie **19 PLN** (słownie: dziewiętnastu złotych), w terminie 14 dni od uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Uzasadnienie

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z urzędu przeprowadzone zostało postępowanie wyjaśniające (RKT-405-30/12/SB) w sprawie wstępnego ustalenia, czy w związku z działalnością Prometeusz Kredyty Sp. z o.o. w Kielcach (zwanej dalej także Spółką lub Przedsiębiorcą) występowało naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) - zwanej dalej także uokik).

W dniu 9 lipca 2013 r. postanowieniem nr 1 (dowód: karty nr 2-3) wszczęte zostało z urzędu postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania przez Przedsiębiorcę bezprawnych działań noszących znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na:

I. naruszaniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji poprzez nieumieszczanie w treści formularza informacyjnego informacji o koszcie usługi dodatkowej, którym w tym przypadku jest koszt ubezpieczenia, co może być niezgodne z art. 14 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2011r. Nr 126, poz. 715 ze zm. – zwanej dalej także ukk), w związku z art. 13 ust. 1 pkt 10 ukk, co mogło stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów,

II. stosowaniu w „Umowach o pożyczkę gotówkową krótkoterminową” oraz „Umowach o pożyczkę gotówkową krótkoterminową (rolowaną)” postanowienia wzorca umowy, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479(45) ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.) – zwanej dalej także K.p.c. w brzmieniu: „*Spory mogące powstać na tle stosowania niniejszej umowy strony zobowiązują się w pierwszej kolejności rozstrzygnąć w sposób polubowny, a w wypadku nie uzyskania porozumienia, strony poddają rozstrzygnięcie sporu sądowi powszechnemu w Kielcach / sądowi właściwemu rzeczowo i miejscowo dla miejsca zamieszkania Pożyczkobiorcy do wyboru Pożyczkodawcy*”, co mogło stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania Przedsiębiorca dostarczył dokumenty oraz wyjaśnienia (dowód: karta nr 116). Spółka poinformowała, że w marcu

2013r. dokonała zmiany we wzorcach umów wskazując, że sądem właściwym do rozstrzygnięcia sporów, jest sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania Pożyczkobiorcy. Natomiast w lipcu 2013 r. wprowadzono zmianę w Formularzu informacyjnym, polegającą na tym, że uzupełniono informację o wysokości opłaty, którą ponosi pożyczkobiorca w związku ze składką ubezpieczeniową.

Do pisma dołączono umowy pożyczki krótkoterminowej (rolowanej) oraz umowy pożyczki krótkoterminowej.

Spółka dostarczyła również zeznanie o wysokości osiągniętego przychodu (dowód: karty nr 113-115).

Pismem z dnia 22 października 2013 r. Przedsiębiorca został zawiadomiony o zakończeniu zbierania materiału dowodowego oraz o prawie do zapoznania się z materiałem zgromadzonym w sprawie (dowód: karta nr 157).

Prezes Urzędu ustalił, co następuje:

Prometeusz Kredyty Sp. z o.o. z siedzibą w Kielcach prowadzi działalność gospodarczą w zakresie udzielania pożyczek gotówkowych na podstawie wpisu do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego nr 229344 (dowód: karty nr 111-112).

Przedsiębiorca zawierał z konsumentami umowy pożyczek konsumenckich w oparciu o wzory umów „Umowy o pożyczkę gotówkową krótkoterminową” oraz „Umowy o pożyczkę gotówkową krótkoterminową (rolowaną)”, które zostały wprowadzone do stosowania 18 grudnia 2011r. (dowód: karta nr 9). Obejmowały one następujące postanowienie:

§ 23.1 stanowił, że *„Spory mogące powstać na tle stosowania niniejszej umowy strony zobowiązują się w pierwszej kolejności rozstrzygnąć w sposób polubowny, a w wypadku nie uzyskania porozumienia, strony poddają rozstrzygnięcie sporu sądowi powszechnemu w Kielcach / sądowi właściwemu rzeczowo i miejscowo dla miejsca zamieszkania Pożyczkobiorcy do wyboru Pożyczkodawcy”* (dowód: karty nr 22-23, 28-29, 43-44).

W oparciu o zgromadzone w postępowaniu Formularze informacyjne wykorzystane w sytuacji faktycznie zawartych z konsumentami „Umów o pożyczkę gotówkową krótkoterminową” oraz „Umów o pożyczkę gotówkową krótkoterminową (rolowaną)” ustalone zostało, że zawierały one następujące informacje:

„Wymagane zabezpieczenia kredytu. Zabezpieczenie jakie będzie Pan/Pani musiał/a przedstawić w związku z umową o kredyt – rodzaj zabezpieczenia kredytu: umowa ubezpieczenia spłaty”.

„Obowiązek zawarcia umowy dodatkowej. Do uzyskania kredytu konieczne jest zawarcie przez Pana/Panią umowy dodatkowej, w szczególności umowy ubezpieczenia lub innej umowy - obowiązek zawarcia umowy dodatkowej, w szczególności umowy ubezpieczenia: Tak;

- rodzaj ubezpieczenia oraz jego koszt: ubezpieczenie na wypadek śmierci z dowolnej przyczyny;

- obowiązek skorzystania z usługi dodatkowej: Tak;

- rodzaj usługi dodatkowej oraz jej koszt.” (dowód: karty nr 31, 36, 49).

W czasie prowadzenia niniejszego postępowania Przedsiębiorca dokonał zmiany brzmienia powyżej przytoczonych postanowień.

W zakresie brzmienia ww. wzorów umów „Umowy o pożyczkę gotówkową krótkoterminową” oraz „Umowy o pożyczkę gotówkową krótkoterminową (rolowaną)” Spółka wprowadziła zmianę w marcu 2013 r.

Powyżej przytoczony § 23.1 „Umowy o pożyczkę gotówkową krótkoterminową” oraz „Umowy o pożyczkę gotówkową krótkoterminową (rolowaną)” otrzymał brzmienie „*Spory mogące powstać na tle stosowania niniejszej umowy strony zobowiązują się w pierwszej kolejności rozstrzygnąć w sposób polubowny, a w wypadku nie uzyskania porozumienia, strony poddają rozstrzygnięcie sporu sądowi właściwemu rzeczowo i miejscowo dla miejsca zamieszkania Pożyczkobiorcy* do wyboru Pożyczkodawcy*” (dowód: karty nr 117-118, 120, 125, 129, 141, 148).

Spółka dokonała zmiany stosowanego przez siebie Formularza informacyjnego polegającej na wprowadzeniu do jego treści informacji na temat wysokości kosztu ubezpieczenia.

Przedsiębiorca wyjaśnił, że zmiany w zakresie informacji zamieszczonych w Formularzu informacyjnym zostały wprowadzone w lipcu 2013r. Na potwierdzenie tego zostały dostarczone przykładowe Formularze dotyczące konkretnych „Umów o pożyczkę gotówkową krótkoterminową”, które zostały zawarte w dniu 24 lipca 2013r. Natomiast „Umowy o pożyczkę gotówkową krótkoterminową (rolowaną)”, przy zawarciu których wykorzystano nowe Formularze informacyjne zostały zawarte w dniu 20 lipca 2013 r. (dowód: karta nr 116).

Wprowadzona została zmiana w ww. zakresie w taki sposób, że podane informacje przyjęły brzmienie:

„*Obowiązek zawarcia umowy dodatkowej. Do uzyskania kredytu konieczne jest zawarcie przez Pana/Panią umowy dodatkowej, w szczególności umowy ubezpieczenia lub innej umowy - obowiązek zawarcia umowy dodatkowej, w szczególności umowy ubezpieczenia: Tak*
- *rodzaj ubezpieczenia oraz jego koszt: ubezpieczenie na wypadek śmierci z dowolnej przyczyny 142,86*

- *obowiązek skorzystania z usługi dodatkowej: Tak*

- *rodzaj usługi dodatkowej oraz jej koszt: 142,86*” (dowód: karta nr 124).

„- *rodzaj ubezpieczenia oraz jego koszt: ubezpieczenie na wypadek śmierci z dowolnej przyczyny 89,29*

- *rodzaj usługi dodatkowej oraz jej koszt: 89,29*” (dowód: karta nr 132).

Zgodnie ze złożonym przez Przedsiębiorcę zeznaniem o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) przez podatnika podatku dochodowego od osób prawnych w 2012 r. jego przychód wyniósł (tajemnica przedsiębiorstwa) (dowód: karty nr 113-115).

W toku niniejszego postępowania Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w art. 24 ust. 2 stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479(45) ustawy Kodeks postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji.

W przypadku, gdy doszło do naruszenia art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu na podstawie art. 26 ust. 1 tej ustawy uznaje określoną praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazuje zaniechanie jej stosowania. Zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie wydaje się decyzji,

o której mowa w art. 26, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24. W przypadku określonym w art. 27 ust. 1 ww. ustawy Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania (art. 27 ust. 2 ww. ustawy).

Naruszenie interesu publicznego

Stosownie do art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów ochrona interesów przedsiębiorców i konsumentów podejmowana w ramach działań Prezesa Urzędu jest prowadzona w interesie publicznym. Działania oparte na przepisach niniejszej ustawy są zatem podejmowane w interesie publicznym, w celu ochrony interesów zbiorowości, a nie wprost poszczególnych, indywidualnych uczestników rynku. Naruszenie interesu publicznego stanowi bezwzględny warunek do uznania kompetencji Prezesa Urzędu do rozstrzygnięcia określonej sprawy. Interes publiczny zostaje naruszony wówczas, gdy oceniane działania godzą w interesy ogólnospołeczne i dotyczą szerokiego kręgu uczestników rynku i poprzez to powodują zaburzenia w jego prawidłowym funkcjonowaniu. Do naruszenia interesu publicznego dochodzi, gdy skutki określonych działań mają charakter powszechny, dotyczą wszystkich potencjalnych podmiotów na danym rynku¹.

Zdaniem Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy zawarli lub zawrą umowy kredytu konsumenckiego z Przedsiębiorcą. Objęte zarzutami działania Spółki wymierzone są w szeroki i bliżej nieokreślony krąg uczestników rynku, ponieważ są one skierowane do członków określonej zbiorowości tj. wszystkich rzeczywistych i potencjalnych kontrahentów Przedsiębiorcy. Interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów, co oznacza, iż naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jest jednocześnie naruszeniem interesu publicznoprawnego.

Z uwagi na to, że w niniejszej sprawie przedmiotowa przesłanka została spełniona, istniała możliwość poddania zachowania Przedsiębiorcy dalszej ocenie pod kątem stosowania przez niego praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Na mocy art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Aby można było stwierdzić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów muszą kumulatywnie zostać spełnione następujące przesłanki:

- oceniane zachowanie musi być podejmowane przez podmiot będący przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów,
- praktyka musi godzić w zbiorowe interesy konsumentów,
- praktyka musi być bezprawna.

Status przedsiębiorcy

Zgodnie z art. 4 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez przedsiębiorcę rozumie się przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. Z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn. Dz. U. z 2013r. poz. 672 ze zm.) wynika, że przedsiębiorcą jest osoba prawna wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. W rozważanym przypadku podmiot będący stroną postępowania posiada status przedsiębiorcy, gdyż jest to spółka prawa handlowego, która prowadzi działalność gospodarczą na podstawie wpisu do

¹ Konrad Kohutek: Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2008r., strona 47

Krajowego Rejestru Sądowego. Zachowania niniejszego podmiotu podlegają zatem kontroli dokonywanej na gruncie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Naruszenie zbiorowych interesów konsumentów

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie definiuje pojęcia zbiorowych interesów konsumentów, stąd przy ustalaniu jego treści należy odwołać się do orzecznictwa sądowego. Pojęcie zbiorowych interesów konsumentów zostało szeroko omówione przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 10 kwietnia 2008r. (sygn. akt III SK 27/07). W uzasadnieniu Sąd Najwyższy podał, iż gramatyczna wykładnia tego pojęcia prowadzi do wniosku, że chodzi o zachowanie przedsiębiorcy, które godzi w interesy grupy osób stanowiących określony zbiór. Rezultaty tej wykładni modyfikuje zastrzeżenie, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma interesów indywidualnych. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że przy konstruowaniu pojęcia „zbiorowego interesu konsumentów” nie można opierać się tylko i wyłącznie na tym, czy oceniana praktyka przedsiębiorcy skierowana jest do „nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów”. Wystarczające powinno być w jego ocenie ustalenie, że zachowanie przedsiębiorcy nie jest podejmowane w stosunku do zindywidualizowanych konsumentów, lecz względem członków danej grupy (określonego kręgu podmiotów), wyodrębnionych spośród ogółu konsumentów, za pomocą wspólnego dla nich kryterium. Sąd Najwyższy orzekł też, że *„praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest (...) takie zachowanie przedsiębiorcy, które podejmowane jest w warunkach wskazujących na powtarzalność zachowania w stosunku do indywidualnych konsumentów wchodzących w skład grupy, do której adresowane są zachowania przedsiębiorcy, w taki sposób, że potencjalnie ofiarą takiego zachowania może być każdy konsument będący klientem lub potencjalnym klientem przedsiębiorcy”*.

W rozważanym przypadku Przedsiębiorca oferuje swoje usługi nieograniczonej grupie osób. W umowach nie określono żadnych formalnych barier ich zawarcia. Dlatego też zostało uznane, iż adresatami oferty są wszyscy potencjalni konsumenci chcący zaciągnąć kredyt konsumencki. Istotne w tym przypadku jest to, iż Przedsiębiorca zawiera umowy w oparciu o przygotowane wcześniej wzory umów, a więc działania nie są skierowane do zindywidualizowanych konsumentów, lecz do każdego potencjalnego konsumenta. W związku z powyższym zostało stwierdzone, iż zarzucane w decyzji praktyki naruszają nie tylko interesy ekonomiczne konsumentów, którzy już zawarli oceniane umowy, ale też mogły naruszać interesy przyszłych potencjalnych klientów Spółki. Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności stwierdzone zostało, iż rozważane działania Spółki, o których mowa w punktach I i II sentencji niniejszej decyzji godzą lub godziły w zbiorowe interesy konsumentów.

Bezprawność działań

Kolejną przesłanką, która musi być spełniona, aby było możliwe stwierdzenie naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jest bezprawność działania przedsiębiorcy rozumiana jako sprzeczność działania z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa. Jako „sprzeczne z prawem” należy kwalifikować zachowania sprzeczne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. Sprzeczne z prawem są czyny: zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnym, sprzeczne z nakazami zawartymi w prawie cywilnym lub prawie administracyjnym. Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa /Por. Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej

konkurencji Komentarz, pod redakcją prof. dr hab. Janusza Szwaji, Wydawnictwo CH BECK, Warszawa 2000, s.117 - 118/.

W przypadku praktyki określonej w punkcie I sentencji decyzji zarzucono Przedsiębiorcy, że stosuje postanowienie, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, co jest praktyką niezgodną z art. 24 ust. 2 pkt 1 uokik. Wynikająca z art. 479(45) § 3 K.p.c. jawność rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone oznacza, że od chwili wpisania do niego określonego postanowienia zakazane jest stosowanie tożsamyh postanowień w obrocie konsumenckim i nikt nie może zasłaniać się nieznajomością dokonanych wpisów.

Praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów może polegać na naruszeniu przez przedsiębiorcę ciężącego na nim obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (art. 24 ust. 2 pkt 2 uokik). Normy chroniące konsumentów mają na celu zapewnienie równowagi między profesjonalnym uczestnikiem obrotu a konsumentem. Podstawowym instrumentem służącym realizacji tego zadania jest zapewnienie konsumentom odpowiedniego poziomu wiedzy poprzez nałożenie na przedsiębiorców szeregu obowiązków informacyjnych. „Konsument ma prawo do kompletnej i jednoznacznej informacji w sprawach mających istotne znaczenie dla zabezpieczenia jego interesu prawnego w warunkach globalizacji (masowości) obrotu prawnego i wielości ofert na rynku” (wyr. SN III SK 7/06)². W przypadku praktyki określonej w punkcie II sentencji decyzji zarzut dotyczy nieprzekazania za pośrednictwem Formularza informacyjnego konsumentom kompletnej informacji o warunkach na jakich realizowane będą umowy. W tym przypadku bezprawność polega na naruszaniu obowiązku podawania rzetelnych, i pełnych informacji, który to obowiązek wynika z ustawy o kredycie konsumenckim.

Biorąc pod uwagę powyższe przesłanki, które muszą zostać spełnione w niniejszej sprawie, aby móc uznać stosowane praktyki za bezprawne, konieczne jest dokonanie oceny poszczególnych zakwestionowanych praktyk.

I W zakresie punktu I sentencji niniejszej decyzji oceniana praktyka dotyczy stosowania w wzorcach umów: „Umów o pożyczkę gotówkową krótkoterminową” oraz „Umów o pożyczkę gotówkową krótkoterminową (rolowaną)” postanowienia wzorca umowy, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479(45) K.p.c. w brzmieniu: „*Spory mogące powstać na tle stosowania niniejszej umowy strony zobowiązują się w pierwszej kolejności rozstrzygnąć w sposób polubowny, a w wypadku nie uzyskania porozumienia, strony poddają rozstrzygnięcie sporu sądowi powszechnemu w Kielcach / sądowi właściwemu rzeczowo i miejscowo dla miejsca zamieszkania Pożyczkobiorcy do wyboru Pożyczkodawcy*”, co stanowi naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów dokonując oceny postanowienia umownego ocenia określony zapis i w momencie jego wpisania do rejestru klauzula przestaje być postanowieniem konkretnego wzorca umownego, a jej stosowanie w jakimkolwiek innym wzorcu umowy jest zakazane. Ze względu na rozszerzoną skuteczność klauzul (art. 479(43) K.p.c. stanowi, że wyrok prawomocny ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, o którym mowa w art. 479(45) § 2.) spełnia ona funkcję podobną do przepisów prawa.

W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006r. (sygn. akt III SZP 3/06) Sąd stwierdził, co następuje: „Sąd Najwyższy akceptuje stanowisko doktryny, zgodnie z którym

² Szerzej pod redakcją T. Skoczny: Komentarz Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów, CH Beck, Warszawa 2009, s. 969-970

wpis postanowienia wzorca do rejestru skutkuje tym, że zakazane jest posługiwanie się wpisaną klauzulą we wszystkich wzorcach umów, pod rygorem sankcji z art. 58 kc. Potwierdza to dotychczasowe orzecznictwo Sądu Najwyższego, jak również treść przykładowego katalogu niedozwolonych postanowień umownych, który został sformułowany w oderwaniu od rodzaju umowy lub gałęzi gospodarki, w której umowa została zawarta. Za takim rozwiązaniem, obok argumentów językowo-systemowych, przemawiają także względy celowościowe i funkcjonalne, których uwzględnianie w sprawach takich jak niniejsza jest powszechnie akceptowane (zob. m.in. uchwała SN z dnia 19 grudnia 2003 r. III CZP 95/2003 OSNC 2005/2 poz. 25). Przyjęcie powyższego rozwiązania pozwala uniknąć sytuacji, w której konieczne jest prowadzenie kilku postępowań, z których każde musiałoby kończyć się identycznym rozstrzygnięciem merytorycznym. Stanowisko to znajduje również oparcie w charakterze postępowania w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, którego celem podstawowym jest usunięcie postanowień wzorca uznanych za niedozwolone z obrotu ze skutkiem nie tylko dla stron procesu, lecz także wobec osób trzecich (erga omnes) (uchwała z dnia 19 grudnia 2003 r. III CZP 95/2003 OSNC 2005/2 poz. 25). Przedmiotem kontroli nie jest bowiem kwestia ustalenia treści umowy w drodze wykładni, ale wyjaśnienie, czy konkretne postanowienie wzorca umownego stanowi niedozwoloną klauzulę umowną i z tej przyczyny nie wiąże nie tylko stron postępowania, ale nieograniczonego kręgu konsumentów. Chodzi tu o kontrolę abstrakcyjną, skuteczną erga omnes, nie zaś o ograniczoną w skutkach do stron wykładnię konkretnej umowy (wyrok SN z dnia 6 października 2004 r. I CK 162/2004 Monitor Prawniczy 2004/21 str. 966)”.

„Sąd Najwyższy uznaje również, iż jeżeli SOKiK uzna określoną klauzulę za niedozwoloną w wyniku przeprowadzonej kontroli abstrakcyjnej i zostanie ona wpisana do rejestru, o którym mowa w art. 479[45] § 2 kpc, to praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23a ust. 2 uokik dopuszcza się każdy z przedsiębiorców, który wprowadza do stosowanych klauzul zmiany o charakterze kosmetycznym, polegające np. na przestawieniu szyku wyrazów lub zmianie użytych wyrazów, jeżeli zmiany te nie prowadzą do zmiany istoty klauzuli”. (Uchwała SN z dnia 13.07.2006r., III SZP 3/06).

Pomimo, iż powyżej powołana uchwała zapadła pod rządami ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z 2000 r., to orzecznictwo to należy uznać za aktualne także w obecnym stanie prawnym. Na gruncie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z 2007r. rozważana kwestia została uregulowana w analogiczny sposób, a zatem nie występują różnice, które nakazywałyby odejście od ustalonej linii orzecznictwa i w konsekwencji tego odmienną ocenę prawną badanego zagadnienia.

Postanowienie o zbliżonej treści jak zakwestionowane zostało również uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 31 stycznia 2003 r. sygn. akt XVII Amc 31/02 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy w dniu 30 czerwca 2003 r. pod numerem 41: „*Wszelkie spory wynikłe na tle zawartej umowy podlegają wyłączności sądu powszechnego dla siedziby firmy przyjmującej zamówienie*”.

Również postanowienie przytoczone poniżej zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 21 sierpnia 2002 r. sygn. akt XVII Amc 50/01 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy w dniu 14 sierpnia 2003 r. pod numerem 76: „*Strony wykorzystają wszelkie możliwości do polubownego rozwiązania ewentualnych spraw wynikających z niniejszej umowy. Sprawy wymagające rozstrzygnięcia sądowego będą prowadzone przed Sądem Rejonowym w Tychach lub przed Sądem Okręgowym w Katowicach*”.

Postanowienie przytoczone poniżej zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 4 czerwca 2003 r. Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów sygn. akt XVII Amc 60/02, a do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy wpisane w dniu 14 sierpnia 2003 r. pod numerem 77: „*Strony niniejszej umowy zobowiązują się do dołożenia wszelkich starań w celu polubownego rozstrzygnięcia ewentualnych sporów. Sądem właściwym do rozstrzygania będzie sąd miejsca siedziby EFB*”.

Oceniane postanowienie wzorców umów stosowane przez Przedsiębiorcę podobnie jak i ww. postanowienia wpisane do rejestru, na zasadzie wyłączności narzucają konsumentowi rozpoznanie sprawy przez sądy wskazane przez Przedsiębiorcę, które zgodnie z ustawą nie zawsze będą sądami właściwymi miejscowo. Przykładowo w sprawach dochodzenia roszczeń odszkodowawczych od konsumenta z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy, zgodnie z właściwością ogólną sądu, sądem właściwym byłby sąd miejsca zamieszkania konsumenta (art. 27 K.p.c.), natomiast zgodnie z właściwością przemienną sądu, sądem właściwym byłby sąd miejsca wykonania umowy (art. 34 K.p.c.). Tym samym, zarówno kwestionowane postanowienie, jak i przytoczone postanowienia wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, mogą wyłączać rozpoznanie sprawy zarówno przez sąd właściwy według właściwości ogólnej, jak i przemiennej zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego. W związku z powyższym, postanowienia te spełniają przesłanki niedozwolonej klauzuli umownej, o której mowa w art. 385(3) pkt 23 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964r. Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.). Zgodnie bowiem z powołanym przepisem, postanowienia narzucające rozpoznanie sprawy przez sąd, który wedle ustawy nie zawsze jest miejscowo właściwy, stanowią niedozwolone postanowienia umowne. Analiza porównawcza kwestionowanego postanowienia stosowanego przez Przedsiębiorcę, z wymienionymi wyżej postanowieniami uznanymi przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone i wpisanymi do rejestru niedozwolonych klauzul umownych, wskazuje na identyczność skutków ich stosowania, pomimo różnic w zakresie użytych sformułowań i wyrazów. Stąd też przyjąć należy, iż kwestionowane postanowienie mieściło się w hipotezach przywołanych klauzul umownych wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umowy. Przedstawione argumenty dają podstawę do uznania stosowanej przez Przedsiębiorcę praktyki za bezprawną.

W związku z faktem, że zaistniały łącznie przesłanki wynikające z art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, tj. bezprawność działań Przedsiębiorcy oraz naruszanie zbiorowych interesów konsumentów, Prezes Urzędu uznał ocenianą praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

W trakcie prowadzonego postępowania Przedsiębiorca dokonał zmiany treści wzorów umów pn.: „Umowa o pożyczkę gotówkową krótkoterminową” oraz „Umowa o pożyczkę gotówkową krótkoterminową (rolowaną)”. Zakwestionowane postanowienie otrzymało brzmienie: „*Spory mogące powstać na tle stosowania niniejszej umowy strony zobowiązują się w pierwszej kolejności rozstrzygnąć w sposób polubowny, a w wypadku nie uzyskania porozumienia, strony poddają rozstrzygnięcie sporu sądowi właściwemu rzeczowo i miejscowo dla miejsca zamieszkania Pożyczkobiorcy* do wyboru Pożyczkodawcy*” (dowód: karty nr 117-118, 120, 125, 129, 141, 148).

Wprowadzona zmiana polegała na usunięciu części zakwestionowanego postanowienia: „*(...) sądowi powszechnemu w Kielcach (...)*”. Jednak nadal pozostało stwierdzenie „*(...) do wyboru Pożyczkodawcy*”. W efekcie tej zmiany postanowienie wskazuje do rozpatrywania sporów sąd rzeczowo i miejscowo właściwy dla miejsca zamieszkania konsumenta, albo sąd wskazany przez pożyczkodawcę. Analiza wprowadzonej zmiany wykazała, że nie może ona zostać uznana za wystarczającą. Usunięte zostało jedno ze

wskazań właściwości sądu, który mógł zostać wybrany do rozpatrywania sporów, jednak pozostało uprawnienie Spółki do wyboru sądu. W efekcie powstało niejednoznaczne w swym brzmieniu postanowienie. Dlatego też uznano, że postanowienie nadal przewiduje prawo Przedsiębiorcy do wskazania miejsca siedziby sądu, który ma rozpatrywać spór, który nie musi być właściwy tak jak to wskazano wcześniej. W związku z tym Prezes Urzędu uznał, że nie można uznać dokonanej zmiany brzmienia postanowienia za wystarczającą. Tym samym brak jest podstaw do stwierdzenia, że Przedsiębiorca zaniechał stosowania zakwestionowanej praktyki. Dlatego też, Prezes Urzędu nakazał zaniechać stosowania zakwestionowanej praktyki.

W świetle ww. okoliczności orzeczono jak w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.

II W zakresie punktu II sentencji niniejszej decyzji oceniana praktyka dotyczyła naruszania obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej i pełnej informacji poprzez nieumieszczenie w treści Formularza informacyjnego informacji o koszcie usługi dodatkowej, którym w tym przypadku jest koszt ubezpieczenia, co było niezgodne z art. 14 ukk w związku z art. 13 ust. 1 pkt 10 ukk, i stanowiło praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, określoną w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 uokik.

Na podstawie art. 14 ustawy o kredycie konsumenckim, kredytodawca lub pośrednik kredytowy przekazuje konsumentowi dane, o których mowa w art. 13 ust. 1 i 2, na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego, którego wzór określa załącznik nr 1 do ustawy. Art. 13 tej ustawy w sposób jednoznaczny wymienia informacje, które muszą zostać przedstawiane konsumentom przed zawarciem przez nich umów.

Cel, któremu ma służyć wydanie konsumentom przedmiotowego Formularza został określony w module nr 19 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz.U.U.E.L z 2008r. Nr 133, poz. 66 ze zm.). Zgodnie z przedmiotową regulacją „w celu umożliwienia konsumentom podejmowania decyzji przy pełnej znajomości faktów powinni oni przed zawarciem umowy o kredyt otrzymać odpowiednie informacje na temat warunków i kosztów kredytu oraz swoich zobowiązań, które konsument może zabrać ze sobą i je rozważyć.”. /Źródło: Lex /

Zgodnie z powyżej przytoczonym fragmentem dyrektywy celem wprowadzenia do stosowania Formularza informacyjnego jest umożliwienie konsumentom podejmowania decyzji o zawarciu umowy pożyczki przy pełnej znajomości faktów, a także zapewnienie im prawa do dostatecznego rozważenia jego treści.

Art. 13 ust. 1 pkt 10 ukk nakłada obowiązek podania w formularzu informacyjnym danych o innych kosztach, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt konsumencki, w szczególności odsetkach, opłatach, prowizjach, marżach oraz kosztach usług dodatkowych, jeżeli są znane kredytodawcy, oraz warunki na jakich koszty te mogą ulec zmianie, rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania oraz całkowitej kwocie do zapłaty przez konsumenta. Natomiast Formularz w części pn. „*Obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia*” zawierał informacje, z których wynikał obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia na wypadek śmierci z dowolnej przyczyny. Jednak równocześnie w Formularzu nie podano wartości kosztu, który będzie musiał ponieść konsument.

Zgodnie z obowiązkami informacyjnymi wynikającymi z ustawy o kredycie konsumenckim, konsument za pośrednictwem Formularza ma prawo do otrzymania kompletnej informacji. Formularz ma umożliwić konsumentom łatwe porównanie warunków na jakich są oferowane pożyczki przez różnych przedsiębiorców. Dokument spełniałby przedmiotową funkcję gdyby zawierał wszystkie wymagane ustawą informacje. Natomiast Prezes Urzędu uznał, że Spółka nie wykonała nałożonego na nią obowiązku informacyjnego w zakresie dotyczącym kosztu ubezpieczenia.

Przez niewykonanie obowiązku udzielania konsumentom za pośrednictwem Formularza informacyjnego danych, do przekazania których zobowiązuje Przedsiębiorcę ustawa o kredycie konsumenckim, zostało naruszone podstawowe prawo konsumenta do podejmowania decyzji w oparciu o pełne i rzetelne informacje.

W związku z faktem, że zaistniały łącznie przesłanki wynikające z art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, tj. bezprawność działań przedsiębiorcy oraz naruszenie zbiorowych interesów konsumentów, Prezes Urzędu uznał ocenianą praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

W toku niniejszego postępowania Przedsiębiorca dokonał zmian postanowień stosowanego Formularza informacyjnego. Spółka wprowadziła do stosowania Formularz informacyjny, w którym podawana jest wysokość kosztu ubezpieczenia.

„Obowiązek zawarcia umowy dodatkowej. Do uzyskania kredytu konieczne jest zawarcie przez Pana/Panią umowy dodatkowej, w szczególności umowy ubezpieczenia lub innej umowy

- obowiązek zawarcia umowy dodatkowej, w szczególności umowy ubezpieczenia: Tak

- rodzaj ubezpieczenia oraz jego koszt: ubezpieczenie na wypadek śmierci z dowolnej przyczyny 142,86

- obowiązek skorzystania z usługi dodatkowej: Tak

- rodzaj usługi dodatkowej oraz jej koszt: 142,86” (dowód: karta nr 124).

„- rodzaj ubezpieczenia oraz jego koszt: ubezpieczenie na wypadek śmierci z dowolnej przyczyny 89,29

- rodzaj usługi dodatkowej oraz jej koszt: 89,29” (dowód: karta nr 132).

Analiza przytoczonych powyżej danych wykazała, że konsument otrzymuje informacje o koszcie, jaki wiąże się z obowiązkiem zawarcia umowy dodatkowej, którym jest umowa ubezpieczenia. Tym samym Prezes Urzędu uznał, że w przedmiotowym zakresie objętym przez punkt II sentencji decyzji wprowadzone zmiany mogą zostać uznane za wystarczające.

Przedsiębiorca wyjaśnił, że zmiany w zakresie informacji zawartych w Formularzu informacyjnym zostały wprowadzone w lipcu 2013r. Na potwierdzenie wprowadzonych zmian zostały dostarczone przykładowe Formularze dotyczące konkretnych umów. Dostarczone „Umowy o pożyczkę gotówkową krótkoterminową” zostały zawarte w dniu 24 lipca 2013r. Natomiast „Umowy o pożyczkę gotówkową krótkoterminową (rolowaną)” zostały zawarte w dniu 20 lipca 2013 r. W sprawie tych umów ustalono, że okres początku obowiązywania Formularzy informacyjnych pokrył się z dniem zawarcia umów dlatego też, Prezes Urzędu uznał, że Spółka zaniechała stosowania zakwestionowanej praktyki z dniem 20 lipca 2013 r.

Wobec powyższego należało orzec jak w punkcie II sentencji decyzji.

III. Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu może skorzystać z uprawnienia do nałożenia na przedsiębiorcę stosującego praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów kary pieniężnej w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary. Kara taka może być nałożona bez względu na to, czy przedsiębiorca dopuścił się naruszenia choćby nieumyślnie. Dlatego też Prezes Urzędu ma prawo nałożyć karę pieniężną z tytułu stosowania praktyki, gdy narusza ona interesy konsumentów bez względu na to, czy przedsiębiorca ponosi winę za jej stosowanie. Stosownie do art. 111 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przy ustalaniu wysokości kar pieniężnych, w tym kar określonych w art. 106 tej ustawy, należy uwzględnić w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy.

Kara nakładana przez Prezesa Urzędu na przedsiębiorcę, który dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów służy podkreśleniu naganności ocenianego zachowania. Zawodowy (profesjonalny) charakter świadczenia usług wymaga prowadzenia działalności w sposób zapewniający poszanowanie dobrych obyczajów oraz słuszych interesów konsumentów, co wiąże się z respektowaniem obowiązujących przepisów prawa.

Należy także podnieść, iż w ocenie Prezesa Urzędu brzmienie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów pozwala na nałożenie odrębnych kar pieniężnych za poszczególne naruszenia stwierdzone w niniejszej decyzji. Zgodnie bowiem z przedmiotowym przepisem Prezes Urzędu może nałożyć karę pieniężną na przedsiębiorcę, jeżeli ten dopuścił się naruszenia art. 24 ww. ustawy, z czego wynika, że określona w tym przepisie kara może dotyczyć każdego naruszenia stwierdzonego względem danego przedsiębiorcy. W ocenie Prezesa Urzędu zastosowanie takiego rozwiązania jest pożądane z tego względu, iż pozwala na uwzględnienie przy nakładaniu kar w sposób zindywidualizowany wszystkich okoliczności związanych ze stosowaniem określonych naruszeń, które mogą różnić się pod wieloma względami (np. wagą naruszenia, zasięgiem oddziaływania praktyki, skutkami, jakie praktyka wywołuje na rynku i jej dotkliwością dla kontrahentów, czasem jej trwania itp.), a tym samym pozwala na nałożenie kary adekwatnej do danego naruszenia.

Podstawą obliczenia wysokości niniejszych kar jest przychód osiągnięty przez Przedsiębiorcę w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, tj. w 2012r., który wyniósł (tajemnica przedsiębiorstwa) zł (dowód: karty nr 113-115), w związku z czym maksymalna kara, jaka mogłaby w niniejszym przypadku zostać wymierzona, to kara pieniężna w wysokości (tajemnica przedsiębiorstwa) zł.

Ustalając wysokość poszczególnych kar pieniężnych Prezes Urzędu w pierwszej kolejności przeprowadził ocenę wagi stwierdzonych naruszeń przepisów, ustalając kwotę bazową, będącą podstawą do dalszych obliczeń. Następnie rozważono, czy w okolicznościach przedmiotowej sprawy występują okoliczności łagodzące lub obciążające, uzasadniające odpowiednio zmniejszenie lub zwiększenie kwoty bazowej, a także jaki wpływ powinny mieć te okoliczności na wysokość kary pieniężnej. W dalszej kolejności sprawdzono, czy tak obliczona kara nie przekracza maksymalnej wysokości kary, jaka została przewidziana w art. 106 ust. 1 pkt. 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

III.1 Prezes Urzędu uznał, iż w okolicznościach niniejszej sprawy istnieją podstawy do nałożenia na Przedsiębiorcę kary pieniężnej z tytułu naruszenia stwierdzonego w punkcie I sentencji decyzji dotyczącego umieszczania w treści wzorów umów „Umowach o pożyczkę gotówkową krótkoterminową” oraz „Umowach o pożyczkę gotówkową krótkoterminową (rolowaną)” postanowienia wzorca umowy, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479(45) k.p.c. w brzmieniu: „*Spory mogące powstać na tle stosowania niniejszej umowy strony zobowiązują się w pierwszej kolejności rozstrzygnąć w sposób polubowny, a w wypadku nie uzyskania porozumienia, strony poddają rozstrzygnięcie sporu sądowi powszechnemu w Kielcach / sądowi właściwemu rzeczowo i miejscowo dla miejsca zamieszkania Pożyczkobiorcy do wyboru Pożyczkodawcy*”. W efekcie tej praktyki Przedsiębiorca narzuca właściwość sądu do rozpatrywania sporów. W konsekwencji zastosowania przedmiotowego postanowienia, mógł zostać naruszony interes konsumentów.

Biorąc pod uwagę fakt, iż przedmiotowa praktyka narusza interesy konsumentów Prezes Urzędu za celowe uznał nałożenie na przedsiębiorcę kary pieniężnej, o jakiej mowa w art. 106 ust. 1 pkt. 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W przedmiotowym przypadku ustalając wyjściowy poziom kary pieniężnej wzięto pod uwagę naturę naruszenia. Wyznaczając wagę naruszenia Prezes Urzędu wziął pod uwagę bezpośredni wpływ stosowania zakwestionowanej praktyki na pogorszenie się sytuacji konsumentów w stosunku do praw przyznanych im przez przepisy prawa.

Nakładając karę pieniężną, Prezes Urzędu wziął pod uwagę konieczność ustalenia, czy naruszenie dokonane było umyślnie czy też nieumyślnie. Konieczność brania pod uwagę tej przesłanki w przypadku stosowania kar pieniężnych wynika z art. 106 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Opisane działania podejmowane przez Przedsiębiorcę w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej powinny być uwzględniać możliwość naruszenia zbiorowego interesu konsumentów. Podkreślić należy, że na profesjonalnych uczestnikach obrotu rynkowego spoczywa obowiązek dochowania należytej staranności przy ocenie zgodności ich działań z obowiązującymi przepisami prawa. Przedsiębiorca powinien mieć świadomość, że stosowanie postanowień tożsamych z uznanymi za niedozwolone i wpisanymi do Rejestru niedozwolonych postanowień umownych, jest bezprawne. Rejestr niedozwolonych postanowień umownych jest jawny, powszechnie dostępny, publikowany na stronie www.uokik.gov.pl. Abuzywność postanowień wpisanych do tego rejestru jest jednoznaczna, a zakaz stosowania w obrocie postanowień w nim zamieszczonych nie powinien budzić jakichkolwiek wątpliwości. Analiza całokształtu okoliczności sprawy, wykazała, że nie ma dowodów intencji Przedsiębiorcy wskazujących na umyślne naruszenie zbiorowych interesów konsumentów. Zebrane w trakcie postępowania wyjaśnienia i informacje mogą zatem wskazywać na działanie nieumyślne. Pomimo tego, jak wskazano powyżej, samo stwierdzenie nieumyślności zakwestionowanej praktyki stanowi podstawę do nałożenia kary pieniężnej.

W kontekście analizy wagi stwierdzonego naruszenia wzięto także pod uwagę długi przekraczający rok okres stosowania zakwestionowanej praktyki, tj. od 18 grudnia 2011r. (dowód: karta nr 9). W przypadku pierwszej z zakwestionowanych praktyk ustalone zostało, że Przedsiębiorca nie zaprzestał jej stosowania.

W oparciu o osiągnięty przez Przedsiębiorcę przychód ustalono kwotę bazową stanowiącą punkt wyjścia dla dalszych obliczeń. W związku z powyższym Prezes Urzędu uznał, iż natura naruszenia uzasadnia ustalenie wyjściowego poziomu kary pieniężnej na poziomie (tajemnica przedsiębiorstwa)% przychodu uzyskanego przez Spółkę w 2012r., czyli na poziomie 1 603 zł.

Po ustaleniu kwoty bazowej przystąpiono do analizy, czy w niniejszej sprawie zaszyły okoliczności łagodzące i obciążające, które mogłyby mieć wpływ na wymiar kary. W niniejszej sprawie Prezes Urzędu uznał, że brak jest przesłanek obciążających, jak i łagodzących, które uzasadniałyby podwyższenie lub obniżenie kary.

Na ostatnim etapie sprawdzono, czy kara obliczona w ww. sposób nie przewyższa kary w maksymalnej wysokości, jaka została przewidziana w przepisie art. 106 ust. 1 pkt. 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Sytuacja taka nie ma w niniejszym przypadku miejsca.

W związku z powyższym ustalono wysokość kary na kwotę **1 603 PLN** (słownie: jednego tysiąca sześciuset trzech złotych). Oceniając, czy kara nie przekroczyła kary maksymalnej stwierdzone zostało, iż stanowi ona (tajemnica przedsiębiorstwa) % osiągniętego przez Przedsiębiorcę w 2012r. przychodu oraz (tajemnica przedsiębiorstwa) %

maksymalnego wymiaru kary przewidzianego w art. 106 ust. 1 pkt. 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Kara ta jest adekwatna do stopnia naruszenia przepisów ww. ustawy i współmierna do możliwości finansowych Przedsiębiorcy. Prezes Urzędu uznał, że orzeczona kara powinna pełnić funkcję dyscyplinującą i prewencyjną tak, aby zapobiec w przyszłości stosowaniu podobnych naruszeń. Niniejsza kara powinna pełnić również funkcję edukacyjną i wychowawczą, a także podkreślać naganność zakwestionowanych w niniejszym postępowaniu zachowań Przedsiębiorcy.

Wobec powyższego należało orzec jak w punkcie III.1 sentencji decyzji.

III.2 Prezes Urzędu uznał, iż w okolicznościach niniejszej sprawy istnieją podstawy do nałożenia na Przedsiębiorcę kary pieniężnej z tytułu naruszenia stwierdzonego w punkcie II sentencji decyzji dotyczącego braku pełnych i rzetelnych informacji zgodnie z art. 14 ukk w związku z art. 13 ust. 1 pkt 10 ukk. Stwierdzono że w Formularzu informacyjnym nie umieszczono informacji o koszcie zawarcia umowy dodatkowej, którą jest koszt ubezpieczenia. Brak opisanej w punkcie II sentencji niniejszej decyzji informacji spowodował, że konsumenci mieli utrudnioną możliwość porównania warunków na jakich różni przedsiębiorcy udzielają pożyczek. Celem stosowania przedmiotowego Formularza jest właśnie ułatwienie konsumentom porównania ofert w oparciu o jednolicie sporządzone druki.

Biorąc pod uwagę fakt, iż przedmiotowa praktyka naruszała interesy konsumentów Prezes Urzędu za celowe uznał nałożenie na Przedsiębiorcę kary pieniężnej, o jakiej mowa w art. 106 ust. 1 pkt. 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W przedmiotowym przypadku ustalając wyjściowy poziom kary pieniężnej wzięto pod uwagę naturę naruszenia. Wyznaczając wagę naruszenia Prezes Urzędu wziął pod uwagę bezpośredni wpływ stosowania zakwestionowanej praktyki na pogorszenie się sytuacji konsumentów w stosunku do praw przyznanych im przez przepisy prawa. Analizując powyższą sytuację stwierdzone zostało, iż Przedsiębiorca dopuścił się stosowania praktyki na etapie przedkontraktowym z wpływem na zawarcie kontraktu.

Nakładając karę pieniężną określoną w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu bierze pod uwagę spełnienie przesłanki określonej w ww. przepisie tj. uznanie, iż naruszenie dokonane było co najmniej nieumyślnie. Postawiony zarzut dotyczy formułowania Formularza informacyjnego na podstawie regulacji, która została wprowadzona przez nową ustawę obowiązującą od 18 grudnia 2011 r. Dodatkowo stwierdzono, że brak jest orzecznictwa dotyczącego tej kwestii. Działalność podejmowana przez Przedsiębiorcę w zakresie udzielania pożyczek konsumenckich powinna być uwzględniać możliwość naruszenia zbiorowego interesu konsumentów. Podkreślić należy, że na profesjonalnych uczestnikach obrotu rynkowego spoczywa obowiązek dochowania należytej staranności przy ocenie zgodności ich działań z obowiązującymi przepisami prawa. Przedsiębiorca powinien mieć świadomość, że niewypełnianie obowiązków nałożonych przepisami ustawy o kredycie konsumenckim, jest bezprawne. Przedsiębiorca powinien zdawać sobie sprawę z konieczności podejmowania wszelkich czynności gospodarczych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w tym przede wszystkim z przepisami dotyczącymi branży finansowej, w której działa. Analiza całokształtu okoliczności sprawy, wykazała, że nie ma dowodów intencji Przedsiębiorcy wskazujących na umyślne naruszenie zbiorowych interesów konsumentów. Zebrane w trakcie postępowania wyjaśnienia i informacje mogą zatem wskazywać na działanie nieumyślne. Pomimo tego, jak wskazano powyżej, samo stwierdzenie nieumyślności zakwestionowanej praktyki stanowi podstawę do nałożenia kary pieniężnej.

W kontekście analizy wagi stwierdzonego naruszenia wzięto także pod uwagę długi przekraczający rok okres stosowania zakwestionowanej praktyki, tj. od 18 grudnia 2011 r. do 20 lipca 2013 r. (dowód: karta nr 14).

W oparciu o osiągnięty przez Przedsiębiorcę przychód, a także powyżej opisane przesłanki ustalono kwotę bazową stanowiącą punkt wyjścia dla dalszych obliczeń. W związku z powyższym Prezes Urzędu uznał, iż natura naruszenia uzasadnia ustalenie wyjściowego poziomu kary pieniężnej na poziomie (tajemnica przedsiębiorstwa) % przychodu uzyskanego przez Spółkę w 2012 r., czyli na poziomie 8 015 zł (słownie: ośmiu tysięcy piętnastu złotych).

Po ustaleniu kwoty bazowej przystąpiono do analizy, czy w niniejszej sprawie zasły okoliczności łagodzące i obciążające, które mogłyby mieć wpływ na wymiar kary. W niniejszej sprawie wzięto pod uwagę okoliczność łagodzącą. Istotne jest, że Przedsiębiorca dokonał zmiany brzmienia Formularza informacyjnego wykorzystywanego przy zawieraniu umów z konsumentami. Podjęte przez Przedsiębiorcę działania w przedmiotowej sprawie zostały uznane za wystarczające do stwierdzenia zaniechania stosowania zakwestionowanej w punkcie II sentencji decyzji praktyki, co dało podstawę do obniżenia kary o 30%. Jednocześnie Prezes Urzędu uznał, że w niniejszej sprawie brak jest przesłanek obciążających, które uzasadniałyby podwyższenie kary. W oparciu o powyższe przesłanki ostatecznie wysokość kary obniżono o 30%.

Na ostatnim etapie sprawdzono, czy kara obliczona w ww. sposób nie przewyższa kary w maksymalnej wysokości, jaka została przewidziana w przepisie art. 106 ust. 1 pkt. 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Sytuacja taka nie ma w niniejszym przypadku miejsca.

W związku z powyższym ustalono wysokość kary na kwotę **5 610 PLN** (słownie: pięciu tysięcy sześciuset dziesięciu złotych). Oceniając, czy kara nie przekroczyła kary maksymalnej stwierdzone zostało, iż stanowi ona (tajemnica przedsiębiorstwa) % osiągniętego przez Przedsiębiorcę w 2012r. przychodu oraz (tajemnica przedsiębiorstwa) % maksymalnego wymiaru kary przewidzianego w art. 106 ust. 1 pkt. 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Kara ta jest adekwatna do stopnia naruszenia przepisów ww. ustawy i współmierna do możliwości finansowych Przedsiębiorcy. Prezes Urzędu uznał, że orzeczona kara powinna pełnić funkcję dyscyplinującą i prewencyjną tak, aby zapobiec w przyszłości stosowaniu podobnych naruszeń. Niniejsza kara powinna pełnić również funkcję edukacyjną i wychowawczą, a także podkreślać naganność zakwestionowanych w niniejszym postępowaniu zachowań Przedsiębiorcy.

Wobec powyższego należało orzec jak w punkcie III.2 sentencji decyzji.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów karę pieniężną należy uiszczyć w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: NBP o/o Warszawa Nr 511010100078782231000000.

IV. Zgodnie z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. W myśl art. 77 ust. 1 tej ustawy, jeżeli w wyniku postępowania Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, jest obowiązany ponieść koszty postępowania. Zgodnie natomiast z art. 264 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego jednocześnie z wydaniem decyzji organ

administracji publicznej ustali w drodze postanowienia wysokość kosztów postępowania, osoby zobowiązane do ich poniesienia oraz termin i sposób ich uiszczenia.

Postępowanie w sprawie stosowania przez Spółkę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostało wszczęte z urzędu, a w jego wyniku Prezes Urzędu w punkcie I sentencji decyzji stwierdził naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Kosztami niniejszego postępowania są wydatki związane z korespondencją prowadzoną przez Prezesa Urzędu ze stroną w kwocie 19 PLN. W związku z powyższym postanowiono obciążyć przedsiębiorcę kosztami postępowania w wysokości **19 PLN** (słownie: dziewiętnastu złotych).

Koszty niniejszego postępowania przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000 w terminie 14 dni od uprawomocnienia się decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 K.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

W przypadku jednak kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w punkcie IV niniejszej decyzji, stosownie do art. 264 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz stosownie do art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479³² § 1 i 2 K.p.c., należy wnieść zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia niniejszej decyzji.

DYREKTOR DELEGATURY
URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI
I KONSUMENTÓW W KATOWICACH

Maciej Fragsztajn